ZERO WASTE STRATEGIJA DESTINACIJE JERUZALEM SLOVENIJA

OBČINE ORMOŽ, SREDIŠČE OB DRAVI in SVETI TOMAŽ

Pregled stanja na področju ravnanja z odpadki in Zaveza občine na poti do družbe brez odpadkov

Za obdobje
2026-2036

Predmet:
Pregled stanja na področju ravnanja z odpadki in nabor ukrepov, ki se bodo izvajali v obdobju od 2026 - 2036 v sklopu Zero waste strategije občin Ormož, Središče ob Dravi in Sveti Tomaž oz. skupaj Destinacije Jeruzalem Slovenija.

Naročnik:
Javni zavod za turizem in šport Ormož (ZTKŠ)
Grajski trg 3, 2270 Ormož
E pošta: info@jeruzalem-slovenija.si

Vsebina in izdelava:
Društvo Ekologi brez meja
Trubarjeva 50, 1000 Ljubljana
E pošta: info@ocistimo.si
Pripravila: Jaka Kranjc in Žaklina Žnajder

Marec 2026

Kazalo

1. POVZETEK **4**
2. UVOD **7**
3. IZHODIŠČA IN PODLAGA ZA PRIPRAVO STRATEGIJE **8**
3.1 Krožno gospodarstvo in zakonodajni okvir Evropske unije 9
3.2 Slovenska zakonodaja 10
3.3 Navezava na cilje trajnostnega razvoja 11
4. UVOD V ZERO WASTE **12**
4.1 Osnovna načela 12
4.2 Postopek priprave strategije 13
4.3 Delavnica za organizatorje prireditev 14
5. PREGLED STANJA RAVNANJA Z ODPADKI **15**
5.1 Obstoječi načini ravnanja v DJS 16
5.2 Posnetek stanja v številkah 18
5.3 Rezultati sortirnih analiz mešanih odpadkov 22
5.4 Primeri obstoječih lokalnih dobrih praks 23
5.5 Primeri drugih dobrih praks 24
6. CILJI **26**
6.1 Kaj je možno? Primerjava s podobnimi občinami 26
6.2 Konkretni cilji na kratki, srednji in dolgi rok 27
7. UKREPI **29**
7.1 Javna uprava in javni zavodi 29
7.2 Gospodarska javna služba za ravnanje z odpadki 31
7.3 Gospodinjstva 32
7.4 Gospodarski subjekti 33
7.5 Turistični subjekti in prireditve 34
7.6 Komunikacijski ukrepi 37
8. MERJENJE USPEŠNOSTI **38**
8.1 Letno poročilo 38
8.2 Zero waste odbor 38
8.3 Certifikat “Zero Waste Certified City” 39
PRILOGE **40**
1. Rezultati uradnih sortirnih analiz - povprečje med leti 2021 - 2025 40
2. Primer komunikacije iz brošure Zelene iskrice 41
3. Zelena košarica 41

Kratice uporabljene v dokumentu

DJS - Destinacija Jeruzalem Slovenija
GJS – gospodarska javna služba
KO – komunalni odpadki
MKO – mešani komunalni odpadki
OEEO – odpadna električna in elektronska oprema
CPU – Center ponovne uporabe
SURS – Statistični urad Republike Slovenije
ETZO – Evropski teden zmanjševanja odpadkov

1. POVZETEK

Vedno bolj je jasno, da bomo morali pospešiti ukrepanje za omilitev podnebne krize in nadaljnji, okoljsko bolj vzdržen razvoj. Lokalne skupnosti bodo pri tem igrale ključno vlogo. Občine Ormož, Središče ob Dravi in Sveti Tomaž (skupaj Destinacija Jeruzalem Slovenija - DJS) pa se tega že zavedajo. V svojih trajnostnih strategijah si prizadevajo tudi za gospodarno ravnanje z viri in zmanjšanje negativnih vplivov odpadkov, saj se zavedajo, da je zapravljanje naravnih virov škodljivo okolju, a tudi drago in neučinkovito.

Cilj Zero waste strategije je podrobneje opredeliti korake in aktivnosti za lažje doseganje konkretnih, časovno opredeljenih okoljskih ciljev na poti k družbi brez odpadkov. V ta namen predvideva kopico ukrepov za zmanjševanje količin odpadkov na izvoru, boljše ravnanje z viri in odpadki na vseh nivojih (zapiranje snovnih zank), večje sodelovanje javnosti in spremenjen odnos do potrošnje in proizvodnje.

Izbrani cilji (podrobnejša obrazložitev izračunov v nadaljevanju):

Občina Ormož	**DELEŽ LOČENO ZBRANIH FRAKCIJ**	**KOLIČINA NASTALIH komunalnih odpadkov**	**KOLIČINA MEŠANIH komunalnih odpadkov**
2030	67 %	270 kg / prebivalca	90 kg / prebivalca
2035	73 %	265 kg / prebivalca	72 kg / prebivalca
2040	82 %	248 kg / prebivalca	45 kg / prebivalca

Občina Središče ob Dravi	**DELEŽ LOČENO ZBRANIH FRAKCIJ**	**KOLIČINA NASTALIH komunalnih odpadkov**	**KOLIČINA MEŠANIH komunalnih odpadkov**
2030	72 %	270 kg / prebivalca	76 kg / prebivalca
2035	78 %	265 kg / prebivalca	58 kg / prebivalca
2040	84 %	248 kg / prebivalca	40 kg / prebivalca

Občina Sveti Tomaž	**DELEŽ LOČENO ZBRANIH FRAKCIJ**	**KOLIČINA NASTALIH komunalnih odpadkov**	**KOLIČINA MEŠANIH komunalnih odpadkov**
2030	70 %	170 kg / prebivalca	51 kg / prebivalca
2035	74 %	165 kg / prebivalca	43 kg / prebivalca
2040	80 %	155 kg / prebivalca	31 kg / prebivalca

Ob upoštevanju današnjega stanja, bi lahko z doseganjem ciljev občine precej zmanjšale svoj odpadkovni odtis in skupaj v 10 letih prihranile do 125.000 EUR oziroma povprečno

20 EUR na gospodinjstvo. Vse samo zaradi manjše količine odpadkov, poslanih v odstranjevanje.

Strategijo so pripravili Ekologi brez meja v sodelovanju z Javnim zavodom za turizem in šport Ormož ter sodelujočimi občinami. Preko različnih delavnic in posvetovanj so bili vključeni tudi drugi lokalni deležniki. Poleg ciljev in ukrepov dokument postavlja tudi okvir za spremljanje izvajanja, spodbujanje sodelovanja in širšo prepoznavnost občin na njihovi poti izboljšav.

2. UVOD

Odpadki so eden izmed temeljnih okoljskih izzivov današnjega sveta. Kljub temu da se je ravnanje z njimi v zadnjih treh desetletjih občutno izboljšalo, skupne količine odpadkov še naprej naraščajo. Odpadki predstavljajo sistemsko neučinkovitost, ki povzroča izgubo vrednih virov, hkrati pa ogroža podnebje in naravne ekosisteme – temelj naše skupne blaginje. Ključni izziv tako ostaja: kako ohraniti kakovost življenja in gospodarsko dejavnost, ne da bi dodatno obremenjevali okolje.

Naš cilj mora postati družba, ki gospodarno ravna z viri, proizvaja čim manj odpadkov in snovi zadržuje v kroženju čim dlje — po vzoru narave. To je osnova krožnega gospodarstva, razvojnega modela, ki ga Evropska unija prepoznava kot pot do trajnostne prihodnosti. Takšen pristop upošteva celoten življenjski cikel izdelkov, spodbuja učinkovito rabo surovin, zmanjšuje odvisnost od uvoza, krepi inovacije in ustvarja nova zelena delovna mesta. Poleg tega ponuja konkretne gospodarske spodbude za preprečevanje nastajanja odpadkov.

Koncept zero waste je na področju odpadkov praktično sopomenka krožnemu gospodarstvu. Dotika se jedra problema – poziva nas, da ponovno premislimo, kako pridobivamo, proizvajamo, trošimo in ravnamo z viri, ter kako sprejemamo skupne odločitve za prihodnost.

V občinah DJS se zavedajo, da je proaktivnost lokalnih skupnosti ključna za doseganje skupnih okoljskih ciljev.

> "Zero Waste občine so živi zgledi krožnega gospodarstva – njegove izvedljivosti in njegovih okoljskih, gospodarskih ter družbenih koristi."
> *— Karmenu Vella, nekdanji komisar EU za okolje, pomorstvo in ribištvo*

Občine DJS prepoznavajo potrebo po prehodu v nizkoogljične, trajnostno naravnane lokalne skupnosti, ki bodo odgovorno ravnale z naravnimi viri in odpadki. Njihov skupni cilj je:

- ohraniti naravo in kakovosten prostor bivanja,
- doseči višjo stopnjo čistoče okolja,
- izboljšati sisteme ravnanja z odpadki,
- zmanjšati količino komunalnih odpadkov na prebivalca,
- okrepiti ponovno uporabo in ločeno zbiranje,
- spodbujati odgovorno potrošnjo in trajnostne navade,
- okrepiti nadzor, sodelovanje občanov in dostop do informacij,
- in razvijati trajnostne turistične pristope.

Čisto in zdravo okolje predstavlja tudi konkurenčno prednost za turizem, ki ga želijo v svojih krajih graditi na trajnostnih temeljih. Nekaj ključnih ciljev je povzetih iz **Strategije Destinacije Jeruzalem Slovenija**[1]:

- razvoj trajnostnega turizma v varovanih in zavarovanih območjih,
- sonaravni in trajnostno naravnan turizem v vseh letnih časi,
- razvoj trajnostne, zelene, ekološke, dostopne Destinacije Jeruzalem Slovenija,

[1] »Načrt razvoja gospodarstva in dviga kakovosti življenja na območju LAS Ormož v obdobju 2019-2025«

- zero waste občine v DJS - etičen, ekonomski, učinkovit in vizionarski cilj, ki vodi družbo v spremembo življenjskega stila in navad ter k posnemanju trajnostnih naravnih ciklov, kjer so vsi odpadni materiali surovina za nekoga drugega.

Zato so ključni ukrepi usmerjeni tudi v:
- spodbujanje krožnih praks pri turističnih ponudnikih,
- odgovorno organizacijo dogodkov,
- in vzgojo občanov ter obiskovalcev k skrbnemu ravnanju z okoljem.

Zero waste strategija vključuje širok nabor teh ukrepov, jih podrobno strukturira in hkrati vzpostavlja merljiv sistem spremljanja napredka. Vsaka aktivnost vsebuje elemente komuniciranja, izobraževanja in ozaveščanja – ker verjamemo, da lahko le z aktivnim vključevanjem vseh spremenimo razmišljanje in ravnanje, potrebno za prehod v družbo brez odpadkov.

Z implementacijo Zero waste strategije občine iz DJS skupaj stopajo na pot zmanjševanja količin odpadkov in si prizadevajo postati del mreže Zero waste občin v Sloveniji. To mrežo pri nas koordinirajo Ekologi brez meja, na evropski ravni pa Zero Waste Europe, ki združuje več kot 450 lokalnih skupnosti.

Za uspešno izvajanje strategije bo ključno sodelovanje širokega kroga deležnikov – od občank in občanov, podjetij, javnih zavodov, mnenjskih voditeljev, strokovne javnosti, nevladnih organizacij in medijev do obiskovalcev naših krajev. Ukrepi in mehanizmi, ki jih predvideva strategija, ne naslavljajo le občinskih struktur, temveč gradijo skupnostno kulturo odgovornega ravnanja z viri.

3. IZHODIŠČA IN PODLAGA ZA PRIPRAVO STRATEGIJE

V začetku leta 2022 je Destinacija Jeruzalem Slovenija (DJS) vstopila v Zeleno shemo slovenskega turizma in skupaj za vse tri občine ustanoviteljice – Ormož, Središče ob Dravi in Sveti Tomaž – pristopila k pridobivanju znaka **Slovenia Green Destination**. Trajnostna usmeritev je bila opredeljena kot edina prava razvojna priložnost destinacije, s čimer se je DJS zavezala k spodbujanju trajnostnega delovanja in promociji lokalnega značaja. Še istega leta so župani vseh treh občin podpisali Zeleno zavezo slovenskega turizma, destinacija pa je prejela naziv Slovenia Green Destination – Silver.

Rezultati presoje so pokazali največji manjko pri uresničevanju priporočil s področja okolja in podnebja, kar je bil neposredni povod za pridružitev k postopku pridobivanja evropskega certifikata Zero Waste Občina. V tem okviru je nastala tudi pričujoča Zero waste strategija Destinacije Jeruzalem do leta 2036.

Prizadevanja so kmalu presegla meje slovenskega prostora: leta 2025 je DJS na podelitvi nagrad Green Destinations Top 100 Story Awards osvojila prvo mesto v kategoriji upravljanja z destinacijami.

3.1 Krožno gospodarstvo in zakonodajni okvir Evropske unije

Krožno gospodarstvo je nastalo kot odziv na pritisk rastočega gospodarstva in potrošnje na omejene naravne vire ter nosilno sposobnost okolja. Evropa, kot celina z omejenimi viri, je že pred desetletjem kot odgovor na te izzive uvedla koncept krožnega gospodarstva, ki nadomešča tradicionalni linearni model »vzemi – naredi – odloži«.

Prehod v krožno gospodarstvo se zato usmerja v preoblikovanje, ponovno uporabo, popravila in recikliranje obstoječih materialov in izdelkov. Temelji na uporabi energije iz obnovljivih virov, opušča uporabo nevarnih kemikalij, znižuje porabo surovin ter s skrbno zasnovo izdelkov znižuje nastajanje odpadkov proti ničelni stopnji ("zero waste"). S posnemanjem narave si prizadeva za daljše kroženje materialov in ohranjanje njihove dodane vrednosti, kolikor dolgo je to mogoče.

Model krožnega gospodarstva (Evropska komisija)

Evropska unija (EU) je krožno gospodarstvo kot svojo novo razvojno paradigmo prepoznala že leta 2011 s programom *Časovni okvir za Evropo, gospodarno z viri*. Sledil je prvi paket zakonodaje, kasnejše Evropske komisije pa so jih še nadgradile.

Ključno za krožno gospodarstvo je preoblikovanje odpadkov v vir, zato je Evropska komisija od leta 2018 naprej povečala cilje na področju odpadkov, uvedla nove ukrepe, povečala sredstva za izvajanje in natančneje določila ključne instrumente nadzora in poročanja. Z *Akcijskim načrtom Naproti ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal* je bil določen tudi cilj: do leta 2030 zmanjšati količino mešanih komunalnih odpadkov za 50 %.

Evropska komisija je predlagala več **konkretnih ciljev in načrtov za odpadke:**

- do leta 2035 se reciklira najmanj 65 % mase proizvedenih komunalnih odpadkov,
- do leta 2035 se količina odloženih komunalnih odpadkov zmanjša na 10 % mase,

- najpozneje do 31. decembra 2030 se za ponovno uporabo pripravi in reciklira vsaj 70 masnih % vse odpadne embalaže.

Države članice so zavezane "*uporabiti ekonomske instrumente in druge ukrepe za spodbujanje uporabe hierarhije ravnanja z odpadki*", ki bi zmanjšali količine odpadkov, omejili energetsko predelavo odpadkov na materiale, ki jih ni mogoče reciklirati, postopno ukinili odlaganje odpadkov, zagotovili visokokakovostno recikliranje ter spodbujali razvoj trgov sekundarnih surovin.

Z začetkom veljavnosti nove Uredbe o embalaži in odpadni embalaži (PPWR) februarja 2025, ki nadomešča prejšnjo Direktivo 94/62/ES, EU postavlja ambicioznejši okvir za zmanjšanje vpliva embalaže na okolje. Uredba zasleduje ključne cilje krožnega gospodarstva – zmanjšanje količine embalaže in embalažnih odpadkov, povečanje ponovne uporabe ter zagotovitev, da bo vsa embalaža do leta 2030 reciklabilna.

Med glavnimi ukrepi uredbe so:

- zmanjšanje embalažnih odpadkov za 5 % do leta 2030,
- prepoved določenih vrst embalaže za enkratno uporabo (npr. za sadje in zelenjavo, individualne porcije v gostinstvu),
- spodbujanje sistemov ponovnega polnjenja in večkratne uporabe,
- ter vzpostavitev kavcijskega sistema za plastenke in pločevinke do leta 2029.

Zasledovanje ciljev nove uredbe neposredno dopolnjuje Zero Waste strategijo občin DJS in krepi lokalna prizadevanja za zmanjševanje odpadkov. Z zgodnjim ukrepanjem bodo občine zagotovile zakonodajno skladnost, večjo učinkovitost ter prepoznavnost kot okoljsko odgovorna skupnost. Ključno bo pravočasno prilagoditi zbiranje, infrastrukturo in ozaveščanje prebivalcev.

3.2 Slovenska zakonodaja

Slovenija je po indeksu krožnosti še vedno pod povprečjem EU-27, a krožno gospodarstvo je vsaj nominalno že dlje prepoznano kot glavna razvojna usmeritev. Prehod na ta model je cilj v *Strategiji razvoja Slovenije 2030*, *Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030*, *Strategiji pametne specializacije Slovenije* in *Viziji Slovenija 2050*, zaenkrat pa v Sloveniji še nimamo bolj kratkoročnih izvedbenih načrtov in programov. Smer je bila podrobneje začrtana s *Kažipotom prehoda v krožno gospodarstvo Slovenije*, ki predlaga več prednostnih področij in aktivnosti za udejanjanje prehoda. Od leta 2018 je v medresorski pripravi še *Celoviti strateški projekt razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo*. Namen projekta je prek širokega povezovanja presegati meje silosnega razmišljanja in z izvajanjem ukrepov prispevati k doseganju konkretnih rezultatov, eden od stebrov pa so prav »Pametne in krožne skupnosti«.

Bolj pragmatično gledano tudi obstoječa normativa že dlje časa sili v večjo krožnost in manj odpadkov. *Zakon o varstvu okolja* kot krovni področni akt med drugim določa okvir in prednostno hierarhijo ravnanja z odpadki, proizvajalčevo razširjeno odgovornost, obvezne gospodarske javne službe varstva okolja, za mestne občine pa tudi obvezni program varstva okolja. Preprečevanje nastajanja odpadkov je podrobneje naslovljeno v *Programu ravnanja z odpadki in programu preprečevanja odpadkov* iz leta 2016 (2022), ki pa še ni zaživel.

Naša zakonodaja povzema evropske direktive in njihove cilje, ne predpisuje pa nobenih ciljev za ravnanje s komunalnimi odpadki na lokalnem nivoju. Ker pa brez lokalnega delovanja večina državnih ciljev ni dosegljivih, so prostovoljne zaveze, kot je *Zaveza občine na poti do družbe brez odpadkov,* ključne za uspeh Slovenije.

3.3 Navezava na cilje trajnostnega razvoja

Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 naslavlja pereča civilizacijska vprašanja povezana z okoljsko trajnostjo, družbenim dobrobitom in gospodarskim razvojem. Predstavlja okvir za spremljanje napredka, saj ima poleg 17 splošnih ciljev tudi kar 169 konkretnih. Po mnenju International Solid Waste Association odpadki ovirajo doseganje vseh krovnih ciljev, če pa se omejimo na slovenske razmere in cilje, kjer je doprinos zero waste strategij lahko največji, so to:

- cilj 11: Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja,
- cilj 12: Zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe,
- cilj 13: Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

Cilji trajnostnega razvoja

Omeniti velja še cilja 14 in 15 glede ohranjanja življenja v morjih in na kopnem, kjer je z odpadki povezano onesnaževanje eden večjih izzivov. Celokupno je jasno, da imajo neučinkovito ravnanje z odpadki in njihove prevelike količine daljnosežne posledice. Agenda 2030 pri njihovem preprečevanju daje posebno pozornost prav lokalnim skupnostim. Sprejemanje zero waste ukrepov je torej odličen način za bližanje k zastavljenim globalnim ciljem trajnostnega razvoja.

Podcilji glavnih treh ciljev do leta 2030, katere naslavljamo v Zero waste strategiji:

Podcilji (CILJ 11)
a) Zmanjšati škodljive okoljske vplive mest na osebo, s posebnim poudarkom na kakovosti zraka in ustreznem ravnanju s komunalnimi in drugimi odpadki.
Podcilji (CILJ 12)
a) Na svetovni ravni prepoloviti količino zavržene hrane na prebivalca v prodaji na drobno in pri potrošnikih ter zmanjšati izgube hrane vzdolž proizvodne in dobavne verige, skupaj z izgubami po spravilu pridelka.
b) Občutno zmanjšati količino odpadkov s preventivnimi ukrepi, zmanjševanjem porabe, recikliranjem in ponovno uporabo.
c) Spodbujati trajnostno javno naročanje v skladu z državnimi politikami in prednostnimi usmeritvami
d) Zagotoviti, da bodo ljudje povsod po svetu ustrezno seznanjeni in ozaveščeni za trajnostni razvoj in sonaraven način življenja.
e) Oblikovati in uporabljati mehanizme spremljanja vplivov trajnostnega razvoja za razvoj trajnostnega turizma, ki ustvarja delovna mesta ter spodbuja lokalno kulturo in izdelke.
Podcilji (CILJ 13)
a) Izboljšati izobraževanje, ozaveščanje ter človeške in institucionalne zmogljivosti za blažitev podnebnih sprememb, prilagajanje, omejevanje posledic in zgodnje opozarjanje.
b) Vključiti ukrepe za boj proti podnebnim spremembam v politike, strategije in načrte na državni ravni.

4. UVOD V ZERO WASTE

4.1 Osnovna načela

Zero waste si prizadeva za spremembo vrednot in odnosa do izdelkov ter odpadkov. Zero waste družba bomo postali, ko bomo uspeli znižati porabo naravnih virov in energije ter spremenili koncept gospodarstva iz sedanjega linearnega v krožnega.

Vključevanje skupnosti z izobraževanjem in sodelovanjem je bistveno za uspeh zero waste načrta na kateremkoli nivoju. Prebivalci morajo načrtno in aktivno sodelovati pri snovanju sistemov upravljanja z viri, ki se usmerjajo k zmanjševanju nastajanja odpadkov. Le tako se bodo spremenili vzorci trenutnega potrošniškega vedenja in se bo začelo postopno opuščanje odpadkov.

Proizvodnja in infrastruktura za ravnanje z odpadki morata biti zasnovani tako, da odsevata obstoječi prednostni red ravnanja z odpadki, kjer so ključni predvsem:

- preprečevanje, kjer je poleg zmanjševanje porabe virov in spodbujanje ponovne uporabe ključno preoblikovanje izdelkov,
- ločeno zbiranje, da se zagotovi čiste ločene materiale, ki ohranjajo vrednost,
- zniževanje količin mešanih odpadkov za minimizacijo odlaganja in sežiganja.

Zero waste hierarhija ravnanja z odpadki (Zero Waste Europe)

4.2 Postopek priprave strategije

Postopek pridružitve nacionalni in evropski mreži lokalnih skupnosti na poti do družbe brez odpadkov se začne z izkazanim interesom in uvodno predstavitvijo koncepta. Aprila 2024 so jo izvedli Ekologi brez meja skupaj s predstavniki občin, komunalnega podjetja Ormož in javnega zavoda TKŠ Ormož. Po potrditvi za nadaljevanje postopka smo novembra 2024 organizirali srečanje širše skupine, namenjeno delavnici o ukrepih. K prvotni skupini so se pridružili tudi drugi relevantni deležniki s področja vzgoje in izobraževanja, turizma ter razvoja. Sledilo je zbiranje podatkov za analizo obstoječega stanja ravnanja z odpadki.

Udeleženci so poleg prednosti implementacije Zero waste strategije v lokalno okolje spoznali številne dobre prakse in dosežke drugih občin na področju zmanjševanja količin odpadkov. Prav tako so se seznanili z okvirnimi cilji nadaljnjega razvoja poti do družbe brez odpadkov.

Raznolika sestava skupine, ki je vključevala predstavnike različnih področij, je omogočila boljšo identifikacijo izzivov na področju ravnanja z odpadki in iskanje lokalnih rešitev, pri čemer smo upoštevali zero waste hierarhijo. V središče nabora prioritetnih ukrepov smo

postavili preventivo, zmanjševanje nastajanja odpadkov in ponovno uporabo, še posebej v kontekstu turizma in organizacije prireditev, saj gre za pomembno turistično destinacijo, ki je leta 2025 osvojila prvo mesto med stotimi najboljšimi trajnostnimi zgodbami na svetu v kategoriji upravljanja destinacije.

Delavnice se je udeležilo 16 lokalnih akterjev iz različnih področij, skupaj so identificirali 20 izzivov na področju odpadkov in predlagali 17 ukrepov za boljše ravnanje z njimi. Omenjeni koraki v postopku, še posebej razširjena delavnica o ukrepih in posnetek stanja so omogočili dober pregled nad specifikami lokalnega okolja in služili kot okvirna zasnova za pričujočo Zero waste strategijo DJS.

Naslednji korak je bil oblikovanje zero waste odbora, čigar ožja skupina je predlagane ukrepe strnila preden smo strategijo poslali v javno obravnavo.

Oblikovanje končnih zero waste ukrepov je tako potekalo v naslednjih korakih:

1. Zbiranje ukrepov preko razširjenih delavnic in pogovorov.
2. Izločanje povsem neprimernih ukrepov.
3. Strukturiranje, dopolnjevanje in povezovanje ukrepov.
4. Dodajanje ključnih manjkajočih ukrepov.
5. Končni izbor in konsolidiranje ukrepov v zaključeno celoto.

Nabor ukrepov je za lažji pregled in izvajanje smiselno združen po ciljnih skupinah, nosilcih oz. sektorjih:

- javna uprava in javni zavodi,
- gospodarska javna služba za ravnanje z odpadki,
- gospodinjstva,
- gospodarski subjekti,
- turistični subjekti in prireditve.

Za vsako ciljno skupino so bili izbrani ukrepi, ki ponujajo največji potencial za zniževanje količine odpadkov in boljše ravnanje z njimi ob hkratnem razmisleku o izvedljivosti ukrepov v določenem roku. Vrednotenje in planiranje časovnice bo potekalo na letnih srečanjih zero waste odbora.

4.3 Delavnica za organizatorje prireditev

Kot smo že na delavnici o ukrepih prepoznali potrebe in želje po boljšem ravnanju z odpadki na javnih prireditvah ter uvajanju povratnih sistemov, je bila marca 2025 organizirana posebna delavnica za organizatorje dogodkov in prireditev. Udeležilo se jo je 24 relevantnih deležnikov, vključno s predstavniki občin, komunale, javnih zavodov in različnih društev.

Delavnica za organizatorje prireditev in dogodkov, Ormož, 20. 3. 2025

Namen delavnice je bil spodbuditi organizatorje k prehodu v zeleno gospodarstvo in trajnostnemu upravljanju z viri, s poudarkom na preprečevanju nastajanja odpadkov, ponovni uporabi ter učinkovitejšem ločevanju odpadkov na dogodkih. Za te namene so Ekologi brez meja pripravili splošne smernice za Zero Waste prireditve, ki so jih nadgradili s Smernicami za uvajanje sistemov ponovne uporabe kozarcev, krožnikov in pribora.

Smernice so namenjene organizatorjem dogodkov, gostinskim ponudnikom in predstavnikom občin. Ponujajo praktična navodila, različne možnosti vzpostavitve sistemov ponovne uporabe ter predstavljajo ključne prednosti in okoljske kazalnike, ki potrjujejo njihove koristi v praksi. Na delavnici so bili predstavljeni tudi primeri dobrih praks, ki so jih udeleženci prilagodili svojim specifičnim zahtevam in potrebam.

S skupnim delom smo tako oblikovali nabor potencialnih ukrepov, ki se bodo v prihodnjih letih izvajali in nadgrajevali. Več o teh ukrepih je opisano v poglavju Ukrepi, podpoglavju Turizem in prireditve.

5. PREGLED STANJA RAVNANJA Z ODPADKI

Za občine Ormož, Središče ob Dravi in Sveti Tomaž gospodarsko javno službo zbiranja komunalnih odpadkov izvaja **Komunalno podjetje Ormož.** V tem poglavju je predstavljen oris stanja ravnanja z odpadki in viri tako z vidika trenutne uspešnosti kot obstoječih ukrepov.

5.1 Obstoječi načini ravnanja v DJS

Za pripravo dobre zero waste strategije je nujno, da se izvede temeljita ocena trenutnega stanja ravnanja z odpadki in preprečevanja njihovega nastajanja. Ta ocena je tudi osnova za spremljanje učinkovitosti izvajanja strategije.

Mednarodna Zero waste zveza priporoča upoštevanje vseh odpadkov, ki nastajajo na območju občine in ne le tistih, ki so neposredno v njeni pristojnosti. Občina ima pristojnost nad ravnanjem s komunalnimi odpadki. Nima pa pristojnosti urejanja odpadkov, ki nastajajo v nekaterih delih javnega (npr. zdravstveni dom) in v zasebnem sektorju. Lahko pa zbere informacije o okvirnih vrstah in količinah odpadkov ter skuša vplivati na način nadaljnjega ravnanja z njimi.

Komunalni odpadki so odpadki iz gospodinjstev in drugi, ki so jim podobni po naravi in sestavi. Uradna definicija je v petem členu Zakona o varstvu okolja.

Sistem ločenega zbiranja odpadkov na izvoru v DJS

Odpadki, ki se zbirajo od vrat do vrat

Vrsta odpadka	*Pogostost odvoza, npr. 1x ali 2x tedensko*
Mešani komunalni odpadki	1 x na 4 tedne, v mestu Ormož tudi 1 x na 2 tedna
Organski kuhinjski odpadki	Od 1.4. do 31.10. – 1 x na teden, Od 1.11. do 31.3. – 1 x na 2 tedna
Mešana embalaža	1 x na 4 tedne, v mestu Ormož tudi 1 x na 2 tedna
Papirna in kartonska embalaža	Ne zbiramo od vrat do vrat – samo na eko otokih
Kosovni odpadki	Po naročilu
Zeleni vrtni odpad	Ne zbiramo, stranke pripeljejo na zbirni center

Odpadki, ki se zbirajo na ekoloških otokih

Vrsta odpadka	*Pogostost odvoza*
Mešana embalaža	Ne zbiramo na eko otokih, samo od vrat do vrat
Papirna in kartonska embalaža	1 x na 2 tedna
Steklena embalaža	1 x na 2 tedna
Tekstil (oblačila, obutev...)	Zabojnike ima CPU, prazni po potrebi
Odpadna OEEO	Zabojnike ima SHEMA ZEOS, prazni po potrebi

Zbiranje tekstila

Komunalno podjetje Ormož je v sodelovanju s socialnim podjetjem Center ponovne uporabe (CPU) namestilo **namenske zabojnike za ločeno zbiranje še uporabnih, čistih oblačil, tekstila in obutve.** CPU Ormož izvaja dejavnost priprave na ponovno uporabo na lokaciji Vrazova ulica 12, Ormož in razpolaga z okoljevarstvenim dovoljenjem za obdelavo tekstilnih odpadkov.[2]

[2] https://kp-ormoz.si/rumeni-zabojnik; https://kp-ormoz.si/zbiranje-odpadnih-oblacil-tekstila-in-obutve/

Število zabojnikov za tekstil in lokacije:

Št.	*Lokacije rumenih zabojnikov*
1	v Ormožu na Kolodvorski 2 (pri avtobusni postaji),
2	na Ljutomerski cesti 35 (pri veterinarski ambulanti),
3	v Ivanjkovcih (pri pošti),
4	v Miklavžu pri Ormožu na Kajžarju (ekološki otok pri avtobusni postaji),
5	v Mihovcih pri Veliki Nedelji (ekološki otok pri železniški postaji),
6	v Podgorcih (ekološki otok pri kapeli),
7	v Središču ob Dravi (ekološki otok pri gasilskem domu),
8	v Svetem Tomaž (ekološki otok pri stari pošti).

Zbirni center

Občani občine Ormož uporabljajo 1 zbirni center. Ta zbirni center uporabljajo tudi občani občine Središče ob Dravi in Sveti Tomaž. **Zbirni center Dobrava**, ki je odprt 44 ur tedensko je odprt po naslednjem delovniku:

- ponedeljek - petek: 9.00 - 17.00
- sobota: 8.00 - 12.00
- nedelja in prazniki zaprto

Zbirni center Dobrava, vir: https://kp-ormoz.si/zbirni-center-dobrava-2

Vrsta odpadka, ki jih zbirni center sprejema
- Papirna in kartonska embalaža + odpadni papir (15 01 01 + 20 01 01)
- Odpadna mešana embalaža (15 01 06)
- Odpadna steklena embalaža (15 01 07)
- Lesena embalaža (15 01 03)
- Ravno steklo (20 01 02)
- Odpadne avtomobilske gume (16 01 03)
- Odpadna oblačila (20 01 10)
- Odpadne kovine (20 01 40)
- Biološki odpadki, zeleni vrtni odrez (20 02 01)

-	Odpadni les (20 01 38)
-	Mešani komunalni odpadki (20 03 01)
-	Kosovni odpadki (20 03 07)
-	TV in monitorji (20 01 35*)
-	MGA – mali gospodinjski aparati (20 01 36)
-	VGA – veliki gospodinjski aparati (20 01 36)
-	HZA – hladilno zamrzovalni aparati (20 01 23*)
-	Sijalke (20 01 21*)
-	Odpadne baterije in akumulatorji (20 01 33*)
-	Odpadne barve (20 01 27*)
-	Odpadno jedilno olje (20 01 25)
-	Odpadno motorno olje (20 01 26*)
-	Odpadna zdravila (20 01 32)
-	Pesticidi (20 01 19*)
-	Odpadna čistila (20 01 29*)

Predelava ločeno zbranih odpadkov

- Mešane odpadke prevzema in obdeluje CEROP Puconci.
- Ločeno zbrane frakcije:
    - Odpadno embalažo in OEEO oddajamo shemam, v skladu z njihovimi deleži. Tako oddajamo OE v sortirnico Surovine v Ruše, Salomon Lenart, DINOS Maribor in CEROP.
    - OEEO oddajamo predelovalcem kot so Blok d.o.o., ZEOS d.o.o., in drugi.
    - Nevarne odpadke prevzema Saubermacher Slovenija in EKOLES PLUS.
    - Zdravila prevzema Mollier Celje, sijalke in baterije KEMIS.
    - Biološke odpadke in kosovne odpadke nam predeluje CEROP.
    - Še uporabna oblačila Center ponovne uporabe in Saubermacher Slovenija.
- Nadaljna predelava odpadkov: Občina ne more pridobiti podatka o tem, koliko predanih odpadkov se odda v snovno in koliko v energetsko predelavo za odpadno embalažo in OEEO. **Pri mešanih komunalnih odpadkih se 15 % odloži, 85 % pa se usmeri v energetsko predelavo.**

5.2 Posnetek stanja v številkah

V nadaljevanju so za vse tri občine predstavljeni ključni kazalniki ravnanja s komunalnimi odpadki, ki omogočajo primerjalno analizo in oceno učinkovitosti sistema. Prikazani so podatki o:

- skupni količini nastalih komunalnih odpadkov(KO) in količini na prebivalca letno,
- skupni količini mešanih komunalnih odpadkov (MKO) in količini na prebivalca
- deležu ločeno zbranih frakcij.

Ti kazalniki predstavljajo osnovo za vrednotenje trendov, uspešnosti ločevanja in nadaljnje načrtovanje ukrepov.

Količine odpadkov za Občino Ormož

Leto	Skupaj zbrani KO (kg)	MKO zbrani (kg)	Skupaj zbrani KO (kg/preb.)	MKO zbrani (kg/preb.)	Delež MKO odložen / skupaj zbrani KO	Delež MKO zbrani / skupaj zbrani KO	Delež VSI LOČENO ZBRANI / skupaj zbrani KO	Prebivalci SKUPAJ
2020	2.990.378	1.073.940	251,17	90,20	10,77 %	35,91 %	64,09 %	11.906
2021	3.268.353	1.204.480	274,98	101,34	11,06 %	36,85 %	63,15 %	11.886
2022	3.247.325	1.280.480	273,11	107,69	5,91 %	39,43 %	60,57 %	11.890
2023	3.298.928	1.159.280	276,94	97,32	5,27 %	35,14 %	64,89 %	11.912
2024	3.339.287	1.156.620	282,68	97,91	5,20 %	34,64 %	65,36 %	11.813

Količine odpadkov za Občino Središče ob Dravi

Leto	Skupaj zbrani KO (kg)	MKO zbrani (kg)	Skupaj zbrani KO (kg/preb.)	MKO zbrani (kg/preb.)	Delež MKO odložen / skupaj zbrani KO	Delež MKO zbrani / skupaj zbrani KO	Delež VSI LOČENO ZBRANI / skupaj zbrani KO	Prebivalci SKUPAJ
2020	479.083	155.320	251,88	81,66	9,73 %	32,42 %	67,58 %	1.902
2021	516.033	161.500	268,91	84,16	9,39 %	31,30 %	68,70 %	1.919
2022	492.736	162.160	258,79	85,17	4,94 %	32,91 %	67,09 %	1.904
2023	530.336	174.840	277,52	91,49	4,95 %	32,97 %	67,03 %	1.911
2024	526.131	165.100	281,81	88,43	4,71 %	31,38 %	68,62 %	1.867

Količine odpadkov za Občino Sveti Tomaž

Leto	Skupaj zbrani KO (kg)	MKO zbrani (kg)	Skupaj zbrani KO (kg/preb.)	MKO zbrani (kg/preb.)	Delež MKO odložen / skupaj zbrani KO	MKO zbrani (kg/preb.)	Delež VSI LOČENO ZBRANI / skupaj zbrani KO	Prebivalci SKUPAJ
2020	315.029	100.060	158,47	50,33	9,53 %	31,76 %	68,24 %	1.988
2021	329.465	97.780	164,16	48,72	8,90 %	29,68 %	70,32 %	2.007
2022	323.911	108.780	160,75	53,99	5,04 %	33,58 %	66,42 %	2.015
2023	352.687	121.300	178,21	61,29	5,16 %	34,39 %	65,61 %	1.979
2024	345.624	110.860	174,73	56,05	4,81 %	32,08 %	67,92 %	1.978

Analiza podatkov

Skupne količine komunalnih odpadkov (KO) se v zadnjih letih postopoma povečujejo za približno 3 % letno. Rast ni posledica demografskih sprememb, temveč večjih količin odpadkov na prebivalca. Stopnja ločeno zbranih frakcij med leti niha v razponu 1–3 %.

DJS na področju nastajanja KO dosega nadpovprečno ugodne rezultate v primerjavi s slovenskim povprečjem. Količine MKO v vseh treh občinah v povprečju ne presegajo 100 kg na prebivalca letno, pri čemer posebej izstopa občina Sveti Tomaž z 50–60 kg na prebivalca. To je bistveno manj od slovenskega povprečja, ki v zadnjih letih znaša približno 135 kg na prebivalca. Tudi skupne količine vseh zbranih komunalnih odpadkov na prebivalca so občutno nižje od državnega povprečja (526 kg na prebivalca v letu 2024 z vključenimi odpadki zbranimi izven okvira javne službe), kar potrjuje precejšnjo učinkovitost pri preprečevanju nastajanja odpadkov.

Nizke količine MKO kažejo na učinkovito preusmerjanje odpadkov v ločene frakcije ter na ugodne strukturne značilnosti območja (nižja gostota poselitve, več samooskrbe, manj intenzivni potrošniški vzorci).

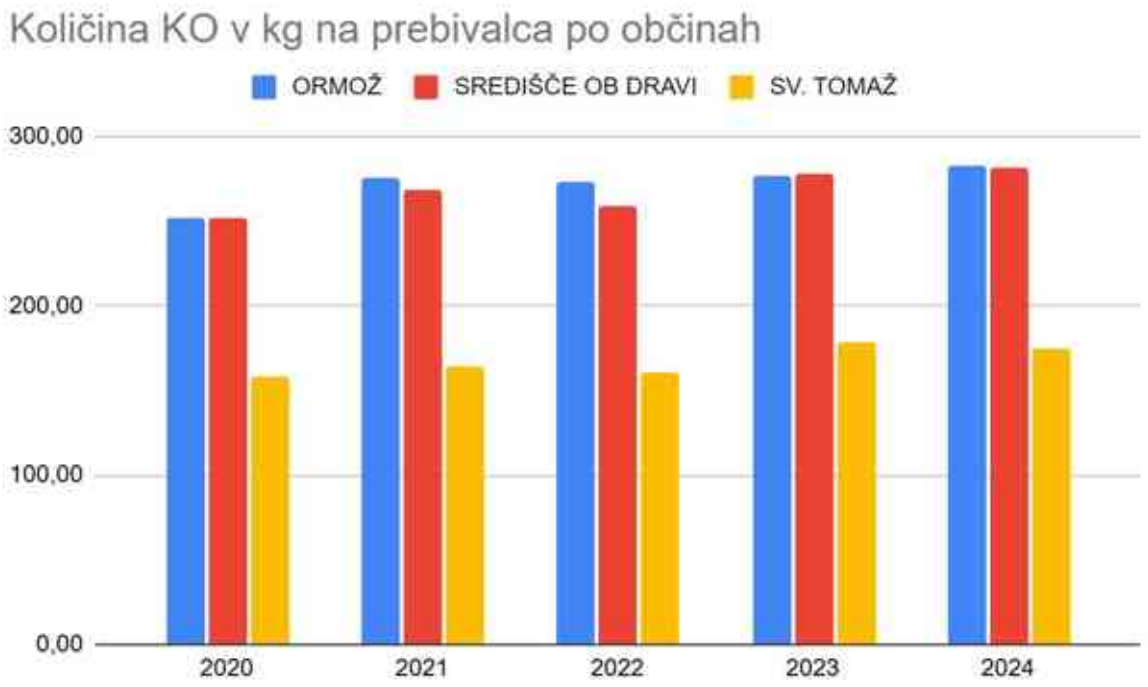

Izziv ostaja stopnja ločenega zbiranja, ki je pod slovenskim povprečjem (74 % v letu 2024). Kljub nizkim absolutnim količinam MKO, delež ločeno zbranih frakcij kaže na prostor za izboljšave, predvsem pri doslednosti ločevanja, zbiranju bioloških odpadkov, zajemu posebnih frakcij (npr. odpadno jedilno olje) ter zmanjševanju nečistoč v posameznih frakcijah.

DJS ima torej zelo dobro izhodišče, vendar rast količin na prebivalca in stagnacija stopnje ločenega zbiranja narekujeta dodatne ukrepe. Strategija se zato osredotoča na preprečevanje nastajanja odpadkov, izboljšanje kakovosti ločevanja, zmanjšanje MKO ter razvoj lokalnih krožnih rešitev ob vključevanju vseh sektorjev.

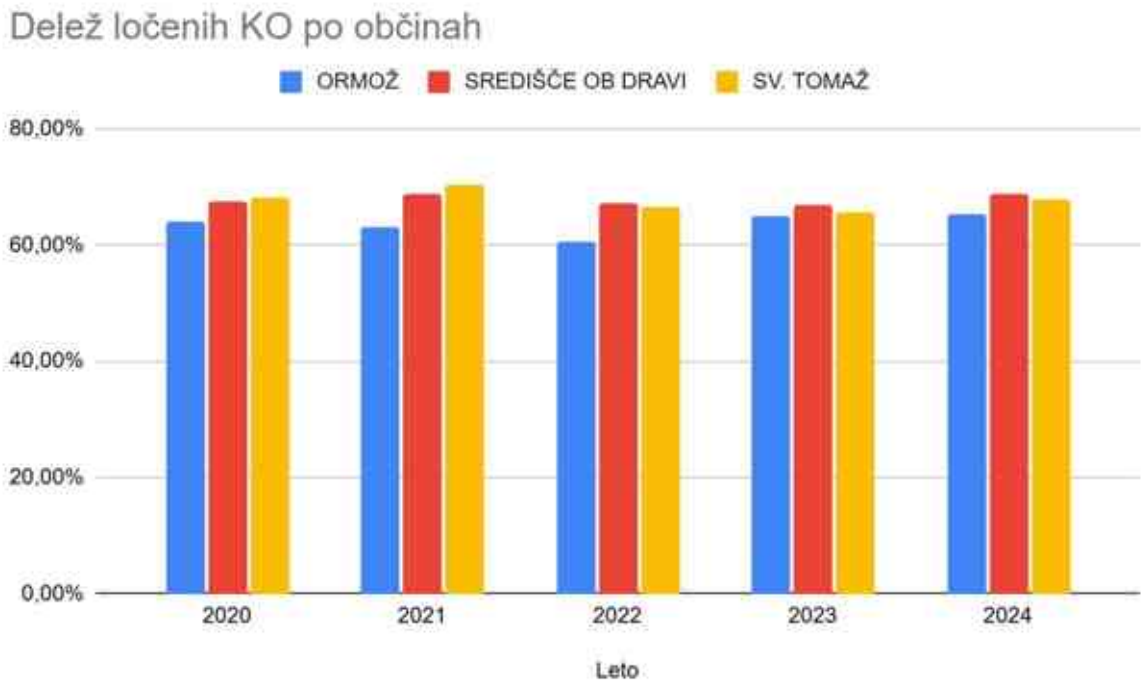

Ukrepi za spodbujanje zniževanja količin odpadkov

Direktiva 2008/98/ES o odpadkih v 3. členu preprečevanje nastajanja definira kot ukrepe, sprejete preden snov, material ali proizvod postane odpadek, ki zmanjšajo:

(a) količino odpadkov, vključno s ponovno uporabo proizvodov ali podaljšanjem življenjske dobe proizvodov;
(b) škodljive vplive nastalih odpadkov na okolje in zdravje ljudi ali
(c) vsebnost nevarnih snovi v materialih in proizvodih.

Obstoječi ukrepi ponovne uporabe:
Sodelujemo s Centrom ponovne uporabe Ormož, kateremu predajamo še uporabna oblačila, pohištvo in druge predmete. Občane hkrati spodbujamo, da lahko sami oddajo še uporabne izdelke, ki jih ne potrebujejo več, neposredno v Center ponovne uporabe.

Shema ZEOS je na območju Zbirnega centra Dobrava vzpostavila poseben kotiček za zbiranje še delujočih aparatov. V njem zbiramo aparate za ponovno uporabo, predvsem male in velike gospodinjske aparate ter televizorje in monitorje.

Obstoječi ukrepi preprečevanja nastajanja odpadkov:
Ozaveščamo občane o pomenu ločenega zbiranja odpadkov in ponovne uporabe. Pri tem sodelujemo s šolami in vrtci, kjer izvajamo izobraževanja o ločenem zbiranju odpadkov, dopolnjena s praktičnimi prikazi na zbirnem centru.

Obstoječi ekonomski instrumenti:
V sodelovanju s komunalno inšpektorico izvajamo nadzor nad nepravilnim odlaganjem odpadkov na ekoloških otokih in v naravnem okolju. V primerih, ko se ugotovi povzročitelj nepravilno odloženih odpadkov, se uvede inšpekcijski postopek, v okviru katerega je povzročitelj dolžan poravnati stroške čiščenja in odvoza odpadkov.

Obstoječi načini informiranja in ozaveščanja o ravnanju z odpadki v DJS:
Prebivalce, podjetja, ustanove in obiskovalce obveščamo o pravilnem ravnanju z odpadki preko lokalnega radia Prlek in občinskih glasil - Ormoške novice, Sredica. Dodatne informacije so objavljene na zadnji strani položnic ter na spletni strani Komunalnega podjetja Ormož. Vsako leto organiziramo tudi tradicionalno čistilno akcijo "Očistimo DJS", da bi skupaj ustvarili prijetno in čisto okolje za vse generacije.

5.3 Rezultati sortirnih analiz mešanih odpadkov

V skladu z Uredbo o obvezni občinski gospodarski javni službi zbiranja komunalnih odpadkov (Ur. l. RS št. 33/17, 60/18 in 44/22) so izvajalci teh služb dolžni izvajati sortirne analize mešanih komunalnih odpadkov. Na osnovi rezultatov lahko ustrezno ukrepamo in predvsem ozaveščamo ter opozarjamo povzročitelje odpadkov na pravilno razvrščanje na izvoru. Nadalje dajejo vpogled v delež odpadkov, za katere nimamo proizvajalčeve razširjene odgovornosti ali drugih sistemov za ločeno zbiranje. Odkrivajo odpadke, na katere smo kolektivno pozabili.

V nadaljevanju je predstavljen povzetek rezultatov sortirnih analiz mešanih komunalnih odpadkov za zadnjih 5 let (med 2021 in 2025). Podrobnejši in bolj nazorni podatki za posamezne občine so prikazani v prilogi – povprečje zadnjih 5 let.

Med deleži posameznih frakcij v občini Ormož izstopa delež bioloških odpadkov, ki je v letih 2021 in 2022 znašal približno 15 %, v naslednjih treh letih pa se je za nekaj odstotkov zmanjšal. Za primerjavo: zadnji razpoložljivi podatki slovenskega povprečja, ki temeljijo na sortirnih analizah mešanih komunalnih odpadkov za leto 2019, izkazujejo 28-odstotni delež bioloških odpadkov. V občinah Središče ob Dravi in Sveti Tomaž so ti deleži minimalni – v povprečju med 6 % in 8 %.

Poudariti velja, da se biološki odpadki ločeno zbirajo izključno po sistemu od vrat do vrat, na podeželju pa je razširjeno tudi hišno kompostiranje, kar verjetno pomembno prispeva k relativno dobrim rezultatom ločenosti biološke frakcije.

Pri ostalih frakcijah večjih odstopanj praviloma ni zaznati, deleži posameznih tokov pa ostajajo razmeroma enakomerni skozi opazovana leta. Izjemoma v določenih letih izstopa odpadni tekstil, katerega delež v povprečju dosega med 7 % in 12 %. Pomemben dejavnik je tudi bližina hrvaške meje, kjer se za **zbrane plastenke in pločevinke vrača kavcija**, kar spodbuja zbiranje in ločevanje teh frakcij ter dodatno motivira občane k pravilnemu ravnanju z odpadki. Takšni lokalni pogoji in spodbudni mehanizmi skupaj prispevajo k višji stopnji ločevanja določene embalaže, čeprav se v tem primeru zbrani material odvaža v sosednjo državo.

Delež ločeno zbranih komunalnih odpadkov se sicer giblje med 60 % in 69 %. Največji izziv predstavlja kategorija **"drugi odpadki" (plenice, keramika, iztrebki malih živali, ostanki gradbenega materiala ipd.),** ki v zabojnikih za mešane komunalne odpadke predstavlja v povprečju skoraj 50 % celotnega deleža, v nekaterih letih celo do 60 % (Središče ob Dravi, 2022). Tako visok delež nakazuje na potrebo po izboljšavi metodologije sortiranja in tehtanja, saj obstoječa razvrstitev v 23 kategorij ne bi smela dopuščati tako velikega deleža nedoločenih odpadkov. Dejanska slika je verjetno še manj ugodna, saj ta kategorija

predstavlja daleč največji delež; iz primerljivih analiz iz preteklih let in drugih okolij namreč izhaja, da lahko plenice same predstavljajo tudi več kot 15 % skupne mase vzorca.

Čez polovico mešanih komunalnih odpadkov (brez upoštevanja bioloških odpadkov) ni vključenih v sisteme proizvajalčeve razširjene odgovornosti. Za njih torej proizvajalci ne čutijo dodatnega pritiska, da bi izboljšali zasnovo svojih izdelkov, materialov in poslovnih procesov. Celotno breme njihovih odpadkov je na lokalni skupnosti, kar je jasen signal, da bi si občina morala prizadevati, da se vzpostavi povratna zanka za informacije, in zahtevati ukrepanje.

5.4 Primeri obstoječih lokalnih dobrih praks

Center ponovne uporabe Ormož

CPU se je v Ormožu odprl leta 2013 kot deveti tovrstni center v Sloveniji, ki združuje dve pomembni poslanstvi: obiskovalcem omogoča nakup rabljenih, a skrbno ohranjenih predmetov po simboličnih cenah, obenem pa ustvarja delovna mesta za težje zaposljive osebe, kar predstavlja pomemben prispevek k lokalni skupnosti.

CPU Ormož deluje na naslovu Vrazova 9, v prostorih gradu Ormož, kjer omogočajo občanom oddajo dobro ohranjenih in uporabnih predmetov, kot so manjši kosi pohištva, gospodinjski aparati, računalniška oprema, oblačila, knjige, igrače in športna oprema. V sklopu centra deluje tudi unikatna popravljalnica, kjer oblačila in drugi tekstilni izdelki dobijo novo življenje. Izdelujejo in predelujejo jih tudi po meri iz tekstila, ki ga ne potrebujete več. Aktivno so vključeni v razne evropske projekte, ki spodbujajo krožno gospodarstvo in socialno ekonomijo.[3]

Prostori Centra ponovne uporabe v Ormožu

[3] https://www.cpu-reuse.com/

5.5 Primeri drugih dobrih praks

Zelena javna naročila v Mestni občini Novo mesto

Javna naročila predstavljajo 12–16 % BDP, zato imajo velik potencial za spodbujanje trajnostnega razvoja. V Sloveniji se letno naroči za približno 15 milijonov € pohištva. Če bi 7 % tega predstavljalo pohištvo iz ponovne uporabe, bi iz sežiga rešili okoli 4.250 kosov, prihranili vsaj 200 ton CO_2 letno ter spodbudili nova zelena delovna mesta.

Projekt NoviKrog36 je v Mestni občini Novo mesto pokazal, da so krožni pristopi v javni upravi izvedljivi in učinkoviti, tudi pri nabavi pohištva. Obnova in ponovna uporaba pohištva zmanjšujeta okoljske vplive, krepita lokalno gospodarstvo in prinašata dolgoročne finančne prihranke. Občina hkrati optimizira procese in porabo materialov ter daje prednost izdelkom iz ponovne uporabe, recikliranim materialom in lokalnim izdelkom – s čimer uvaja zelena in krožna javna naročila tudi na področju storitev.

Primer dobre prakse je projekt KEMSO[4], kjer gre za zbiranje odpadne embalaže KEMSO (kartonska embalaža za mleko, sokove in ostalo). Leta 2016 ga je zagnala Komunala Novo mesto z namenom zapiranja snovnega kroga odpadne embalaže Tetra Pak, sprva v izbranih šolah na svojem območju.

Glavna surovina te embalaže je celuloza, ki jo običajno pridobivamo s sečnjo dreves, lahko pa tudi z recikliranjem. Iz odpadne embalaže KEMSO je mogoče pridobiti do 60 % kakovostne celuloze, s čim zmanjšujemo potrebo po poseku gozdov. Čeprav iz reciklirane embalaže trenutno ni mogoče izdelati nove tovrstne embalaže, se pridobljena surovina uporablja za druge izdelke, predvsem za higiensko-papirno konfekcijo (npr. papirnate brisače, robčke in toaletni papir).

Ugotovitve projekta so zbrane v publikaciji **Krožno javno naročanje in lokalni snovni tokovi: ključ do zelene prihodnosti**[5], ki ponuja konkretne usmeritve in vzorec razpisa s krožnimi merili, prilagojenimi zmožnostim obstoječih ponudnikov.

Zmanjševanje odpadkov na prireditvah

Škofja Loka in Železniki: lasten servis najema in pranja povratnih kozarcev

Komunala Škofja Loka je razvila lasten sistem izposoje in pranja povratnih kozarcev, ki omogoča trajnostno ravnanje z odpadki na lokalnih dogodkih. Občini Škofja Loka in Železniki sta ta pristop podprli s sprejetjem občinskih smernic in pravil za organizatorje prireditev, ki vključujejo[6]:

- obvezno ločeno zbiranje odpadkov,
- uporabo pralnih povratnih kozarcev.

Primer dokazuje, da je mogoče ponovno uporabo uspešno vključiti v prakso, če je sistem ustrezno organiziran, normativno podprt in promoviran. Pomembno vlogo ima tudi t. i.

[4] https://kroznojavnonarocanje.novikrog.si/kemso/
[5] https://novikrog.si/wp-content/uploads/MONM_novikrog_knjiga_WEB-1.pdf
[6] https://www.komunalaskofjaloka.si/vloge-in-obrazci/

zelena straža, ki na prireditvah usmerja obiskovalce k pravilnemu ločevanju, zaradi česar so frakcije odpadkov bistveno bolje ločene kot tam, kjer takšne podpore ni.

Tudi številne druge prireditve po Sloveniji in v tujini lahko služijo kot navdih in primer dobre prakse, saj dokazujejo, koliko je mogoče doseči na področju trajnosti, če se organizacije lotimo premišljeno, z jasno vizijo ter iskreno zavezanostjo trajnostnim vrednotam. Ključnega pomena je tudi podpora občine, ki s sprejetimi smernicami, spodbudami in jasnimi pravili ustvari okolje, v katerem lahko trajnostni ukrepi postanejo standard, ne izjema.

Avstrija: zakonodajna obveza na ravni mest in dežel

V velikem delu Avstrije je uporaba povratne embalaže na prireditvah zakonska obveza:

- Salzburg: obvezna uporaba povratnih kozarcev in posode na dogodkih z več kot 600 obiskovalci,
- Zgornja Avstrija: meja je pri 300 obiskovalcih,
- Dunaj: obveznost velja za dogodke z najmanj 1.000 obiskovalci.

Poleg kozarcev morajo organizatorji zagotoviti tudi povratne krožnike in pribor, kjer je to izvedljivo. Tudi drugje, kjer ta ukrep še ni obvezen, se večkratna embalaža vse bolj uveljavlja prostovoljno – podprta z občinskimi subvencijami, izposojo opreme in ozaveščevalnimi kampanjami.

6. CILJI

6.1 Kaj je možno? Primerjava s podobnimi občinami

Za določanje realističnih ciljev je vedno smiselno vprašanje, kaj dosegajo najboljše primerljive občine drugod. V tabeli sta dva podobna primera iz sosednje Italije in en primer iz Slovenije, ki kažejo, koliko je že danes prostora za izboljšave. Evropska okoljska agencija med drugim ocenjuje, da povprečna stopnja ločenega zbiranja komunalnih odpadkov v Evropski uniji lahko doseže 80 %, do te stopnje pa bo na DJS potrebno še kar nekaj ukrepov. Približno tak odstotek bo potreben tudi za doseganje evropskega cilja recikliranja, ki je 65 % do leta 2035.

Za dokaz, kaj vse je možno, nam služi več italijanskih občin, ki dosegajo izjemno visoke stopnje ločenega zbiranja (ob upoštevanju števila prebivalcev, gostote poselitve in topografije, pri katerih prevladuje podeželski tip). Dodan je tudi po en primer slovenskih občin, ki so že vključene v mrežo zero waste in ukrepe izvajajo že več let.

Primerjava se navezuje na pridobljene podatke za **leto 2024.** S krepko pisavo so označeni najboljši rezultati na seznamu, celokupno gledano pa podatki kažejo, da tudi še malo večjim občinam uspeva dosegati precej boljše rezultate.

Občina (regija)	Št. preb.	Velikost	Gostota poselitve	Ločeno zbrani KO	Zbrani MKO
Ormož (Podravska)	11.813	142 km²	83 preb. / km²	65 %	98,00 kg / preb.
Vrhnika (Osrednjeslovenska)	17.016	115 km²	148 preb / km²	**82,00 %**	**63,80 kg / preb**
Borgo Valbelluna (Belluno, Italija)	13.578	167 km²	81 preb. / km²	**88,80 %**	**49,60 kg / preb.**
Montespertoli (Toscana, Italija)	14.515	125 km²	116 preb. / km²	**85,60 %**	**54,90 kg / preb.**

Središče ob Dravi (Podravska)	1.867	33 km²	57 preb. / km²	68,60 %	88,40 kg / preb.
Sveti Tomaž (Podravska)	1.978	38 km²	52 preb. / km²	68,00 %	**56,00 kg / preb.**
Gorje (Gorenjska)	2.793	119 km²	23 preb. / km²	**73,00 %**	76,00 kg / preb.
Šenčur (Gorenjska)	8.786	40 km²	218 preb. / km²	**82,00 %**	74,00 kg / preb.
Ceraso (Campania, Italija)	2.260	46 km²	49 preb. / km²	**86,00 %**	**31,60 kg / preb.**
Galeata (Emilia - Romagna, Italija)	2.537	63 km²	40 preb. / km²	**83,10 %**	65,80 kg / preb.
Varmo (Friuli - Venezia Giulia, Italija)	2.621	35 km²	75 preb. / km²	**82,90 %**	69,20 kg / preb.

Primerjava občin s slovenskimi in italijanskimi

Vir: Posnetek stanja občin Ormož, Središče ob Dravi in Sveti Tomaž, podatki za druge (zero waste) slovenske občine in podatki za italijanske občine iz poročila Comuni ricicloni 2025.

6.2 Konkretni cilji na kratki, srednji in dolgi rok

Na podlagi obstoječih rezultatov, primerjave z drugimi občinami in zakonodajnimi trendi so bili določeni cilji za naslednje kazalnike:

- delež ločeno zbranih frakcij komunalnih odpadkov,
- količina nastalih komunalnih odpadkov na prebivalca in
- količina mešanih komunalnih odpadkov na prebivalca.

Cilji so bili oblikovani z upoštevanjem ambicioznosti državnega programa ravnanja z Cilji so bili določeni z upoštevanjem ambicioznosti državnega programa ravnanja z odpadki in specifik občine, in sicer na kratki (2030), srednji (2035) in dolgi rok (2040) z namenom doseganja **90 % stopnje preusmeritve trdnih komunalnih odpadkov stran od škodljivih metod odstranjevanja.**

Izhodišče je spodbudno. Glede na to, da podobno velike občine v Italiji in Sloveniji že dosegajo vsaj dva od treh ciljev za posamezne občine iz DJS do 2040, še pred uveljavitvijo vse nove evropske zakonodaje, ki bo olajšala njihovo doseganje, so cilji zagotovo dosegljivi.

Še posebej ugodna je štartna pozicija obravnavanih občin z vidika količin komunalnih odpadkov na prebivalca:

- **Občini Ormož in Središče ob Dravi** beležita okoli **280 kg na prebivalca**,
- **Občina Sv. Tomaž** okoli **170 kg na prebivalca**,

- slovensko povprečje za leto 2024 pa znaša **526 kg na prebivalca** (po sicer drugačni metodologiji).

Ob tako nizkih izhodiščnih vrednostih imajo občine dobre pogoje, da zaustavijo trend rasti količin komunalnih odpadkov in se osredotočijo na dve ključni prioriteti: **izboljšanje ločevanja** in **zmanjševanje deleža nekoristnih odpadkov**.

CILJI po občinah

Občina Ormož	**DELEŽ LOČENO ZBRANIH FRAKCIJ**	**KOLIČINA NASTALIH KO**	**KOLIČINA MEŠANIH KO**
2030	67 %	270 kg / preb.	90 kg / preb.
2035	73 %	265 kg / preb.	72 kg / preb.
2040	82 %	248 kg / preb.	45 kg / preb.

Občina Središče ob Dravi	**DELEŽ LOČENO ZBRANIH FRAKCIJ**	**KOLIČINA NASTALIH KO**	**KOLIČINA MEŠANIH KO**
2030	72 %	270 kg / preb.	76 kg / preb.
2035	78 %	265 kg / preb.	58 kg / preb.
2040	84 %	248 kg / preb	40 kg / preb.

Občina Sveti Tomaž	**DELEŽ LOČENO ZBRANIH FRAKCIJ**	**KOLIČINA NASTALIH KO**	**KOLIČINA MEŠANIH KO**
2030	70 %	170 kg / preb.	51 kg / preb.
2035	74 %	165 kg / preb.	43 kg / preb.
2040	80 %	155 kg /preb	31 kg / preb.

Cilji v 5, 10 in 15 letih predvidevajo rahlo zmanjšanje količin nastalih odpadkov na ravni izpred petih let, precej izboljšav na področju ločenega zbiranja, pomembno pa bo delati tudi na tisti neznani četrtini mešanih komunalnih odpadkov.

Potencial prihrankov pri mešanih komunalnih odpadkih

Mešani komunalni odpadki (MKO) predstavljajo največji strošek v sistemu ravnanja z odpadki. Za ilustracijo tega potenciala si oglejmo konservativni izračun, ki temelji na naslednjih predpostavkah:

- cene ostajajo nespremenjene: **172 EUR/t** za odložene in **159 EUR/t** za obdelane MKO (2024),
- upoštevano je trenutno število prebivalstva,
- občina doseže zastavljene cilje do leta **2035**.

Ob teh predpostavkah bi samo z zmanjšanjem količine odpadkov, poslanih v odstranjevanje, občina v desetih letih lahko prihranila do **125.000 EUR** — oziroma povprečno 20 EUR na gospodinjstvo. V izračunu niso upoštevani prihranki iz naslova znižane pogostosti odvoza, ki pa bi lahko uravnotežili morebitne višje stroške ločenega zbiranja ostalih frakcij.

7. UKREPI

Za dosego zastavljenih ciljev je v okviru priprave strategije identificiranih več kot 50 ukrepov, razvrščenih po prioritetnih področjih in ciljnih skupinah. Ker so ukrepi med seboj pogosto prepleteni, je vsak naveden le v najprimernejši kategoriji, čeprav se praviloma nanaša na več izvajalcev in skupin. Ukrepi so zapisani pri tistih ciljnih skupinah, ki jih neposredno zadevajo oziroma ki lahko največ prispevajo k njihovi izvedbi — navedena ciljna skupina pri tem ni nujno odgovorna za izvajanje.

Gre za možen nabor ukrepov, od katerih se nekateri že delno izvajajo. To še ni podroben akcijski načrt z oceno izvedljivosti — podrobnejši opisi in ocene bodo vključeni v ločen akcijski načrt. Ozaveščanje in komunikacija sta že vgrajena med ukrepe posameznih ciljnih skupin, vrednotenje in časovnica izvedbe pa se bosta določala sproti, na letnih srečanjih zero waste odbora.

7.1 Javna uprava in javni zavodi

Ta ciljna skupina vključuje občinsko upravo in upravno enoto, vse javne zavode v ustanoviteljstvu občine, vzgojno-izobraževalne ustanove in vrtce, občinske nepremičnine ter mestno infrastrukturo, kot so knjižnica, zdravstveni dom in kulturne ustanove.

Količino odpadkov v javni upravi in javnih zavodih je mogoče sistematično zmanjševati z ukrepi, kot so prilagajanje javnih naročil v skladu z načeli zero waste, uvajanje trajnostnih praks v šolah in vrtcih, zagotavljanje zero waste pristopa na javnih dogodkih in prireditvah ter spodbujanje pitja vode iz pipe in uvedba sistemov ponovne uporabe. Posebno pozornost je treba nameniti tudi zmanjševanju odpadne hrane v javnih kuhinjah ter spodbujanju odgovorne rabe virov med zaposlenimi, otroki in mladimi.

V to področje sodijo tudi komunikacijske in izobraževalne kampanje, ki nagovarjajo širšo javnost ter podpirajo zmanjševanje različnih tokov odpadkov. Občina in njene institucije morajo pri tem delovati kot zgled in kot nosilec sprememb v lokalni skupnosti.

Ciljno področje	Opis ukrepa
Preprečevanje nastajanja odpadkov	**Interno zmanjševanje odpadkov** (umik košev iz pisarn, vzpostavitev internih eko otokov za boljše ločevanje, odprava plastike za enkratno uporabo, spodbujanje pitja vode iz pipe, zmanjševanje odpadne hrane, rabljeno pohištvo).
	Spodbujanje uporabe pralnih plenic v vrtcih kot v gospodinjstvih (subvencije in ozaveščanje).

	Prilagoditev občinskega pravilnika za organizatorje prireditev, ki bi omejeval plastiko za enkratno uporabo na javnih dogodkih in prireditvah ter spodbujal k uvedbi sistemov ponovne uporabe.
	Spodbujanje boljšega ravnanja z biološkimi odpadki in odpadno hrano v izobraževalnih javnih zavodih. Npr. oblikovanje skupnih ciljev in ukrepov za zmanjševanje odpadne hrane v šoli ali vrtcu ; uvedba kompostiranja na šolskem vrtu; vzpostavitev občinskega učnega vrta (po vzoru Radovljice).
Ponovna uporaba	**Spodbujanje k uvedbi sistemov ponovne uporabe** (povratna embalaža, pralni kozarci, večkratna oprema) pri vseh ciljnih skupinah. Npr. spodbuda gostinskim obratom in trgovinam k prehodu na embalažo za večkratno uporabo.
	Podpora razvoju lokalne infrastrukture za ponovno uporabo embalaže in refil sistemov (npr. trgovine brez embalaže, refill točke).
	Organizacija ali podpora pri organizaciji dogodkov, ki spodbujajo in promovirajo ponovno uporabo, npr. izmenjevalnica oblačil, igrač, knjig, sadik in semen ter drugih predmetov na ravni skupnosti. Večja promocija in sodelovanje s CPU Ormož.
Izobraževanje in ozaveščanje	**Letno usposabljanje zaposlenih** na občini in v javnih zavodih o ravnanju z odpadki in drugih povezanih tematikah.
	Izvajanje komunikacijskih kampanj za širšo javnost (ozaveščanje o zmanjševanju različnih tokov odpadkov) preko različnih lokalnih kanalov.
	Vključitev izobraževalnih aktivnosti, ki spodbujajo uvedbo zero waste pristopa v vzgojno-izobraževalni proces v šolah in vrtcih, z namenom krepitve trajnostnih navad, odgovorne potrošnje ter zmanjševanja nastajanja odpadkov že v zgodnjem obdobju.
Sistemski in finančni mehanizmi	**Prilagoditev javnih naročil skladno z načeli preprečevanja nastajanja odpadkov in krožnega gospodarstva** (lokalni proizvodi, povratna embalaža, obnovljeno/rabljeno pohištvo, vzpostavitev krožnih tokov, npr. vključitev v snovni krog Circular Shield - recikliranje papirja v robčke, brisačke itd., zapiranje krožnih zank).
	Finančne spodbude za projekte ponovne uporabe.
	Zagotavljanje zero waste pristopa na javnih dogodkih in prireditvah, sprememba kriterijev za sofinanciranje prireditev.
Sodelovanje in skupnostni razvoj	**Letno spremljanje izvajanja ukrepov in spremljanja rezultatov** s področja odpadkov: preverjanje zadovoljstva občanov in izvajanje anket, javno informiranje o doseženih rezultatih.
	Podpiranje lokalnih in nacionalnih pobud s področja ravnanja z odpadki, npr. vključitev v evropski teden zmanjševanja odpadkov; iskanje priložnosti za vključitev v (skupne) projekte: podpora pri vzpostavitvi kavcijskega sistema v regiji.

	Povečanje skrbi za odpadke na javnih površinah. Dodatna promocija tradicionalne čistilne akcije in ozaveščanje o problematičnih lokacijah smetenja.
	Krepitev sodelovanja z drugimi občinami v Sloveniji in po svetu z namenom vzajemnega učenja (skupni projekti, organizacija ali udeležba na strokovnih dogodkih, ogledi dobrih praks).

7.2 Gospodarska javna služba za ravnanje z odpadki

V okviru tega sklopa ukrepov so upoštevane in nadgrajene aktivnosti Komunalnega podjetja Ormož, ki za vse tri občine zagotavlja izvajanje obveznih gospodarskih javnih služb, kot so oskrba s pitno vodo ter ravnanje z odpadnimi vodami in odpadki.

Ciljno področje	Opis ukrepa
Preprečevanje nastajanja odpadkov	**Interno zmanjševanje odpadkov**: umik košev iz pisarn, vzpostavitev internih eko otokov za boljše ločevanje, odprava plastike za enkratno uporabo, spodbujanje pitja vode iz pipe, zmanjševanje odpadne hrane, uporaba rabljenega pohištva.
	Izboljšano ravnanje z biološkimi odpadki v občinah: izobraževanje o hišnem kompostiranju; sortirne analize bioloških odpadkov; uvajanje ukrepov za zmanjšanje nečistoč - npr. nalepke na zabojnikih, ki opozarjajo na prepoved odlaganja plastičnih vrečk med biološke odpadke.
Ponovna uporaba	**Spodbujanje uvedbe sistemov ponovne uporabe** (povratna embalaža, pralni kozarci, večkratna oprema) pri občanih, gostinskih obratih, turističnih ponudnikih in trgovinah.
	Organizacija in podpora dogodkov za promocijo ponovne uporabe z večjim poudarkom na sodelovanju s CPU Ormož.
Izobraževanje in ozaveščanje	**Intenzivno ozaveščanje in informiranje občanov** o možnostih ravnanja z odpadki preko lokalnih medijev, spletnih strani, družbenih omrežij in na problematičnih točkah; prilagojena vsebina za različne ciljne in starostne skupine; promocija dobrih praks.
	Izvajanje rednih predavanj, delavnic in izobraževanj za občane, javne zavode in šole ter sodelovanje na dogodkih in okoljskih dnevih. Hkrati se bo spodbujala izmenjava dobrih praks med deležniki – z obiski, predstavitvami in dnevi odprtih vrat – z namenom krepitve ozaveščenosti o pravilnem ravnanju z odpadki.
	Izvajanje ciljno usmerjenih ozaveščevalnih kampanj za posamezne vrste odpadkov in specifične skupine prebivalcev, s poudarkom na razumevanju ravnanja z odpadki po odvozu. Aktivnosti bodo potekale tudi na terenu ter v sodelovanju z drugimi izvajalci javnih služb, podjetji in zavodi z namenom izvajanja skupnih trajnostnih projektov.

	Priprava navodil za ločevanje odpadkov, informacij in gradiv v različnih tujih jezikih tam, kjer je to potrebno.
Sistemski in finančni mehanizmi	**Prilagajanje sistema in infrastrukture za večjo učinkovitost in dostopnost:** optimizacija ekoloških otokov, spodbujanje oddaje odpadkov v zbirnem centru, uvedba zbiralnikov za **odpadno jedilno olje.**
	Organizacijske izboljšave: dodatna pomoč pri izobraževanju in obveščanju, izboljšanje sodelovanja z drugimi koncesionarji, redno usposabljanje delavcev, podaljšanje delovnega časa zbirnega centra.
	Finančni mehanizmi: preučitev možnosti obračunavanja odvoza odpadkov po sistemu plačaj, kolikor odvržeš (Pay As You Throw).
	Redne kontrole in tesnejše sodelovanje z inšpekcijskimi službami kot preverjanje in obveščanje, dodatne sortirne analize kritičnih območij, usmerjene kampanje za večstanovanjske stavbe.
Sodelovanje in skupnostni razvoj	**Podpora pri letnem spremljanju izvajanja ukrepov na področju odpadkov,** vključno z izvajanjem anket in preverjanjem zadovoljstva občanov ter javnim obveščanjem o doseženih rezultatih.
	Podpora lokalnim in nacionalnim pobudam s področja ravnanja z odpadki, npr. vključitev v evropski teden zmanjševanja odpadkov; podpora kavcijskim sistemom; vključitev v skupne projekte.
	Povečanje skrbi za odpadke na javnih površinah: promocija čistilnih akcij in ozaveščanje o problematičnih lokacijah smetenja.

7.3 Gospodinjstva

Zero waste spodbuja k odgovorni potrošnji, saj mnoge izdelke in embalažo zavržemo že po enkratni uporabi. Pragmatično bo za občane strategija pomenila, da v čim večji meri sodelujejo pri ločenem zbiranju odpadkov, njihovi ponovni uporabi in preprečevanju. Čeprav imajo občani kar nekaj ustaljenih dobrih navad, ki so pri njih zastopane kot vrednote, bo potrebno še višje zavedanje o obstoječih lokalnih dobrih praksah in možnostih boljše potrošnje in ravnanja z odpadki.

Večina ukrepov, namenjenih drugim ciljnim skupinam, posredno ali neposredno vključuje tudi gospodinjstva, zato je nabor ukrepov za to skupino nekoliko krajši.

Ciljno področje	Opis ukrepa
Intenzivno ozaveščanje in informiranje	**Izvajanje izobraževanj, kampanj, predavanj in delavnic** za občane, dodatni napor pri motiviranju k udeležbi; vključevanje občanov v usmerjene kampanje s konkretnimi aktivnostmi; dosledno informiranje o izvedenih aktivnostih; ocena letnih prihrankov zaradi zmanjšanja odvoza odpadkov in nepotrebnih nakupov.

Spodbujanje življenjskega sloga z manj odpadki	**Nasveti za nakupovanje brez embalaže,** uporaba vrečk in posod za večkratno uporabo na mestni tržnici; lokalni ambasadorji za promocijo ponovne uporabe, popravil in izmenjave stvari; spodbujanje ponovne uporabe in izmenjave predmetov v sodelovanju s CPU in drugimi javnimi zavodi.
	Zero waste družinski izziv: spodbude za vključevanje zero waste praks v gospodinjstva; medijsko spremljanje kampanje; izvedba kampanje po vzoru uspešnih tujih praks.
Večstanovanjske stavbe - celosten pristop	Kombinacija izobraževanja, dostopne infrastrukture in motivacije stanovalcev; sodelovanje med GJS in upravniki stavb; usmerjene kampanje; ustvarjanje okolja, kjer je ločeno zbiranje enostavno, razumljivo in zavedanje o pomenu zmanjševanja odpadkov.
Lokalna samooskrba	Promocija in posluževanje lokalnih izdelkov s kratkimi dobavnimi verigami pod **Teritorialno kolektivno znamko Jeruzalem Slovenija**. Občani z nakupom na tržnici podpirajo domače kmetije, obrtnike in podjetja.

7.4 Gospodarski subjekti

V to ciljno skupino sodijo manjša podjetja, društva in samostojni podjetniki, ki praviloma nimajo zadostnih kapacitet za spremljanje trajnostnih aktivnosti, niso zavezani trajnostnemu poročanju in pogosto niso upravičeni do javnih sredstev, namenjenih spodbudam na tem področju – kljub temu pa predstavljajo pomemben deležnik pri doseganju skupnih ciljev na področju ravnanja z odpadki.

Ciljno področje	Opis ukrepa
Preprečevanje nastajanja odpadkov	Spodbujanje uvedbe ukrepov zelene pisarne: dosledno ločevanje odpadkov, zmanjšanje rabe papirja in njegova ponovna uporaba, izdaja računov v elektronski obliki.
	Ukinjanje košev za mešane komunalne odpadke iz pisarn in uvedba skupnih eko otokov na hodnike oziroma na dosegljiva mesta.
	Zmanjševanje količin plastične embalaže: zamenjava z drugimi materiali, vračilo embalaže dobaviteljem, uvedba poslovanja brez plastike za enkratno uporabo.
	Spodbujanje boljšega ravnanja z biološkimi odpadki in odpadno hrano v kuhinjah, restavracijah in gostinskih lokalih: merjenje količin, informiranje gostov.
Ponovna uporaba	Uvedba povratne embalaže, informiranje kupcev ter vzpostavitev »refill« postaje (eko kotička za nakupe brez embalaže) pri večjih trgovcih.
	Vračilo embalaže dobaviteljem ter spremljanje stanja in poročanje partnerjem.

	Ponovna uporaba papirja in drugih materialov, ki najpogosteje nastajajo pri poslovanju in nudijo možnost ponovne uporabe, ter ponovna uporaba pohištva pri opremljanju pisarn oziroma poslovnih prostorov.
	Spodbujanje k preoblikovanju izdelkov za enkratno uporabo v trajnejše alternative.
Izobraževanje in ozaveščanje	Vključitev gospodarskih subjektov v izobraževanja in usposabljanja s področja ravnanja z odpadki.
	Izpostavitev dobrih praks gospodarskih subjektov v lokalnih medijih, na spletnih straneh lokalne skupnosti in družabnih omrežjih.
	Prispevek k oblikovanju skupnih ciljev in ukrepov za zmanjševanje odpadne hrane v DJS.
	Mreženje, izmenjava mnenj in povezovanje podjetij ter članov zbornic in združenj (npr. srečanja z izvajalcem javne službe in prevzemniki odpadkov).
Sistemski in finančni mehanizmi	Razpisi za gospodarske subjekte, npr. za nakup infrastrukture za ločeno zbiranje odpadkov, ali vzpostavitev sistema ponovne uporabe.
	Merjenje porabe embalaže in poročanje lastnim partnerjem ter uporabnikom.

7.5 Turistični subjekti in prireditve

V to ciljno skupino sodijo vse turistične dejavnosti in prireditve na DJS, ki jih organizirajo lokalne javne ustanove, turistični ponudniki ali se odvijajo na javnih površinah. Poseben poudarek je na večjih prireditvah, kot so festivali, sejmi, vinske in kulinarične prireditve ter športno-kulturni dogodki, kjer nastaja večja količina odpadkov. Veliko ukrepov pa je primernih tudi za manjše dogodke in prireditve.

Organizacija prireditev vseh velikosti omogoča številne priložnosti za preprečevanje odpadkov in hkrati za informiranje ter ozaveščanje obiskovalcev o zero waste praksah. Glavni tok odpadkov na prireditvah predstavljajo izdelki za enkratno uporabo, pogosto tudi hrana. Iz izkušenj drugih destinacij je mogoče količino odpadkov na prireditvah celo prepoloviti, hkrati pa z učinkovitim ločenim zbiranjem, ki lahko presega 90 %, poskrbeti, da med mešanimi odpadki konča čim manj odpadkov.

Odpadki so eden ključnih okoljskih vplivov turistično-gostinskega sektorja, saj se uporablja veliko količin potrošniškega blaga z zelo kratko življenjsko dobo. **Upoštevanje zero waste smernic prinaša poleg ohranjanja naravnega okolja še druge prednosti: boljšo javno podobo destinacije, manjše emisije toplogrednih plinov, nižje stroške nabave in boljšo povezanost z lokalnim okoljem.**

Prilagamo nekaj ukrepov, s katerimi turistični ponudniki na DJS že zmanjšujejo porabo vode, energije in količine odpadkov ter odpadne hrane[7]:

- varčevanje z elektriko, pranje ponoči, zapiranje luči, izklapljanje naprav ob neuporabi, menjava led svetil;
- ogrevanje na biomaso, toplotne črpalke za sanitarno vodo in sušenje;
- odcejanje in čiščenje vode, večkratna uporaba;
- uporaba papirnatih vrečk;
- kupujemo izdelke brez embalaže ali izdelke v razgradljivih embalažah;
- vodo točimo iz pipe in ne iz plastike;
- plastični pribor zamenjali z lesenim, papirnati krožniki, steklena embalaža;
- hrano naročamo tako, da nimamo zaloge in ne mečemo stran;
- glede na manjšo potrošnjo na degustacijah smo zmanjšali količino ponujenih jedi;
- priprava degustacije za točno število naročenih gostov, spremljanje zaužite oz. odpadle hrane po skupinah in prilagoditev;
- ne peremo krožnikov in kozarcev na roke, peremo, ko so košare pomivalnih strojev čisto polne;
- goste/obiskovalce opozarjamo, naj ločujejo odpadke;
- nekatere ukrepe smo vpisali v hišni red in v informacije za goste/obiskovalce;
- po nastanitvah obiskovalce obveščamo in spomnimo z **Zelenimi iskricami (napotki)** o pomenu ohranjanja okolja, pitne vode idr. z iskricami.

Splošna ocena ankete iz 2023[8] kaže, da turistično gospodarstvo v destinaciji razume pomen trajnostnega razvoja in izvaja številne aktivnosti za doseganje trajnostnih ciljev, učinkovite rabe virov in varovanja narave. Najboljše rezultate beležijo:

- na področjih ločevanja odpadkov: ločuje 76 % vseh ponudnikov in 65 % izvaja ukrepe za zmanjšanje plastičnih odpadkov;
- skoraj polovica (47 %) ponudnikov izvaja ukrepe za zmanjševanje količine odpadne hrane;
- 44 % vprašanih spodbuja goste k pitju vode iz pipe;
- 41 % jih goste spodbuja k varčevanju z energijo in vodo, k ločevanju odpadkov ...;
- 74 % deležnikov daje prednost lokalnim ponudnikom in lokalnih produktom;
- več kot polovica (65 %) se zaveda potencialnih posledic podnebnih sprememb za turizem v destinaciji.

Nekateri trajnostni ukrepi bodo tudi vključeni v Strategijo destinacije Jeruzalem Slovenija, ki se pripravlja za novo obdobje 2026 do 2030.

Ciljno področje	Opis ukrepa	Turistični subjekti	Prireditve
Preprečevanje nastajanja odpadkov	**Izločitev plastike za enkratno uporabo** ter nadomestitev z izdelki za večkratno uporabo in dozirniki.	✔	✔
	Umik vode in drugih pijač v plastenkah iz sob, apartmajev in dogodkov.	✔	✔
	Umik kozarcev in lončkov za enkratno uporabo (npr.	✔	✔

[7] https://www.ormoz.net/analiza-anket-destinacije-jeruzalem-slovenija (2023)
[8] https://www.ormoz.net/analiza-anket-destinacije-jeruzalem-slovenija/

	za kavo).		
	Raba povratne embalaže pri ponudbi pijač ter iskanje načinov za vračanje embalaže pri lokalnih ponudnikih hrane.	✔	✔
	Vključitev lokalnih proizvajalcev in kratkih dobavnih verig.	✔	✔
	Upoštevanje meril za zmanjšanje odpadkov pri javnih naročilih in razpisih z možnostjo terenske preverbe.	✔	✔
	Zmanjševanje odpadne hrane: ponudba polovičnih porcij in možnosti "repeteja", preverba možnosti porabe vseh delov živil ter vzpostavitev hišnega kompostiranja.	✔	
	Spodbujanje pitja vode iz pipe na prireditvah in v turističnih nastanitvah – na primer z namestitvijo mobilnih pitnikov ter spodbujanjem uporabe lastnih jeklenk in bidonov – podprto z vidno komunikacijo v obliki plakatov ali tabel, ki obiskovalce in goste opozarjajo na možnost točenja vode pri šanku oziroma v nastanitvi.	✔	✔
Ponovna uporaba	**Dosledno ločeno zbiranje odpadkov ter sodelovanje z izvajalcem javne službe pri ureditvi zabojnikov.**	✔	✔
	Uvedba pralnih kozarcev, skodelic ter po možnosti pribora in krožnikov; vzpostavitev lastne pralnice oziroma pralno-sušilnega sistema.		✔
	Umik košev oziroma zmanjšanje števila košev za mešane komunalne odpadke.	✔	✔
Izobraževanja in ozaveščanje	Redno usposabljanje in izobraževanje osebja s področja ravnanja z odpadki in zelenih tem.	✔	✔
	Informiranje gostov o načinu ločenega zbiranja v tujih jezikih na primernih mestih (spletna stran, soba, apartma ipd.).	✔	
	Izdatno komuniciranje pred, med in po dogodku o možnostih in uspešnosti ukrepov.		✔
	Intenzivno informiranje in ozaveščanje obiskovalcev o načelih koncepta zero waste ter povabilo k aktivnemu sodelovanju pri ukrepih in spoštovanju lokalnih dogovorov na področju ravnanja z odpadki.		✔
	Vključitev zelenih informatorjev oziroma zelene straže, katerih naloga je svetovanje obiskovalcem in nadzor nad pravilnim ločevanjem odpadkov.		✔
	Organiziranje posvetov z dobrimi praksami ter	✔	

	predstavitev smernic za trajnostne restavracije in gostilne.		
Sistemski in finančni mehanizmi	Spodbujanje k pridobitvi trajnostnih in okoljskih znakov ter pomoč pri izbiri ustreznega znaka. Npr. pridobitev naziva za izvedbo ukrepov po principu zero waste.	✔	✔
	Razširitev možnosti sofinanciranja javnih prireditev ob pogoju, da organizatorji pri načrtovanju in izvedbi dosledno upoštevajo zero waste smernice.		✔
	Dodatna promocija imetnikov okoljskih znakov znotraj lokalnega turističnega delovanja.	✔	✔
	Poročanje o uspehih in dobrih praksah gostom, lokalni skupnosti in medijem.	✔	✔
	Letno spremljanje izvajanja ukrepov in rezultatov na področju ravnanja z odpadki.	✔	✔

7.6 Komunikacijski ukrepi

Osnovno pravilo pri učinkoviti komunikaciji je pozitiven pristop in ne kaznovalna politika. Sprememba navad je pri uvajanju zero wasta v domače okolje, poslovanje in delovanje različnih organizacij ključna. V prvi vrsti je namen ozaveščanja delovati spodbudno, da čim več subjektov (privatnih in javnih) v programu zero waste prepozna priložnosti in aktivno sodeluje pri snovanju sistemov upravljanja z viri, ki se usmerjajo k zmanjševanju nastajanja odpadkov. Vključevanje skupnosti je ključno za spremembo vzorcev trenutnega potrošniškega vedenja in za postopno opuščanje odpadkov. Pri tem se bodo upoštevale najbolj priljubljene komunikacijske platforme in kanali v lokalnih skupnostih, da bi dosegli čim več članov podpornikov. Zelo pomembno je na kakšen način predstaviti idejo o zero waste, da jo skupnost posvoji in da v njeno izvedbo začne vlagati pozitivno energijo.

Namreč zero waste poleg spreminjanja navad in vedenjskih vzorcev vključuje tudi umeščanje novih pravil na področju trajnostnega razvoja občin in vsakega posameznika. S primerno zasnovano komunikacijo in transparentnostjo bo slednje lažje dosegljivo, zato je pomembno, da je vsak občan seznanjen s konceptom zero waste in ga tudi razume ter deluje v njegovem duhu.

Komunikacijski ukrepi so horizontalni in že vključeni v ukrepe prejšnjih podpoglavij. V tabeli je nabor priložnosti za komuniciranje ob posebnih dnevih, ki nas še izraziteje vabijo k ozaveščanju.

JANUAR	FEBRUAR	MAREC	APRIL
26. - dan izobraževanja o okolju **31. - slovenski dan brez cigarete**	pust	15. - dan potrošnikov 3. sobota - Digital Cleanup day 18. - dan recikliranja	7. - dan zdravja 22. - dan Zemlje **23. - dan v rabljenih oblačilih**

		21. - dan gozdov 22. - dan voda 25. - ura za Zemljo 30. - zero waste dan	**24. - slovenski dan brez završene hrane**
MAJ	**JUNIJ**	**JULIJ**	**AVGUST**
15. - dan podnebnih sprememb	5. - dan okolja 11. - mednarodni dan igre 16. - refill day	cel mesec - julij brez plastike 3. - dan brez plastične vrečke	mesec trajnostnega dopustovanja
SEPTEMBER	**OKTOBER**	**NOVEMBER**	**DECEMBER**
3. sobota - World Cleanup Day 29. - dan ozaveščanja o završeni hrani	16. - dan hrane 15. - dan popravil	1. - dan spomina na mrtve (nagrobne sveče) 24. - zeleni petek 25. - dan brez nakupov **4. teden: ETZO**	mesec trajnostnega obdarovanja

8. MERJENJE USPEŠNOSTI

Vsaka dobra strategija ima poleg ciljev zastavljenih po principu SMART tudi mehanizme za preverjanje njihovega doseganja. V tipični zero waste strategiji sta temu namenjena najmanj dva ukrepa: priprava javnih letnih poročil in srečanja zero waste (nadzornega) odbora.

V prvi polovici leta 2021 je zaživel še mednarodni certifikat “Zero Waste Certified City” (“Zero waste občina”), ki postavlja tako jasne minimalne kriterije kot področja, na katerih je možno doseči izboljšave, vključno z načini merjenja uspešnosti in višanja transparentnosti.

8.1 Letno poročilo

Poročilo sledi predlagani strukturi. Za namene merjenja uspešnosti mora vsebovati vsaj naslednje:

- pregled doseganja zastavljenih ciljev v obravnavanem letu,
- pregled izvedenih ukrepov z vseh področij, ki jih pokriva strategija.

Po potrebi je poročilo lahko združeno s programom dela za naslednje leto — oba dokumenta bosta skupaj obravnavana na srečanjih zero waste odbora.

8.2 Zero waste odbor

Odbor je formalno telo, ki bdi nad implementacijo Zero waste strategije in pri tem skrbi za zastopanost mnenj širšega nabora deležnikov. Sestavljajo ga najmanj predstavniki:

- občine,

- komunalnega podjetja,
- nacionalne zero waste organizacije in
- nevladnih organizacij civilne družbe.

V Sloveniji imajo nevladne organizacije formaliziran demokratičen način imenovanja predstavnikov v lokalne in državne odbore.

Naloga odbora je, da sodeluje pri razvoju in implementaciji zaveze, oceni kritične korake, definira rešitve v primeru težav pri izvedbi ali rokih, podpira izvajanje zaveze ter poroča nacionalni zero waste organizaciji. **Odbor se mora sestati najmanj enkrat letno**, da obravnava in sprejme letno poročilo za preteklo leto ter potrdi načrt za tekočega. Dodatna srečanja člani organizirajo po potrebi, ob večjih spremembah, težavah ali priložnostih, ki zahtevajo hitrejšo obravnavo in širši pogled. Torej takih, ki jih ne more razrešiti občina sama.

8.3 Certifikat "Zero Waste Certified City"

Marca 2021 je bil prvič javno predstavljen enoten evropski sistem prepoznavanja prizadevanj občin na poti do družbe brez odpadkov, mednarodni certifikat "Zero Waste Certified City". Nadgrajuje in nadomešča slovenski sistem, poimenovanje pa ostaja isto — "Zero waste občina". Pričujoča strategija je odločen korak k pridobitvi tega certifikata, saj upošteva vse njegove zahteve.

S sprejemom zaveze in strategije je občini na voljo naziv "Zero Waste Candidate City", potem pa ima dve leti časa za izvedbo prve zunanje revizije za pridobitev certifikata "Zero Waste Certified City". Revizorji ocenijo ukrepe, dosežke in procese izvajanja strategije na podlagi vnaprej znanih kriterijev (obveznih in točkovanih). Glede na doseženo število točk občina prejme certifikat z eno do pet zvezdicami, ob nadaljnjih revizijah pa se število prilagodi.

Občinam bo novi sistem certificiranja služil kot okvirni seznam kako do boljših rezultatov in manj odpadkov. Preko povezovanja z evropskimi strokovnjaki in drugimi članicami mreže bodo imele izboljšan dostop do strokovnega znanja, idej, potencialnih projektov in mednarodne prepoznavnosti.

PRILOGE

1. Rezultati uradnih sortirnih analiz[9] - povprečje med leti 2021 - 2025

Tipi odpadkov / Sestava v %	ORMOŽ	SREDIŠČE	SV. TOMAŽ
Papir in karton ter lepenka			
Papir in karton ter lepenka, ki ni embalaža	4%	4%	4%
Papirna in kartonska embalaža ter embalaža iz lepenke	4%	2%	4%
Sestavljena (kompozitna) embalaža - prevladuje papir	1%	1%	0%
Zelena biomasa in naravni les (odpadki z vrtov in parkov)			
Veje	0%	0%	0%
Ostala zelena biomasa (listje, trava, ipd.)	2%	1%	0%
Biorazgradljivi kuhinjski odpadki in odpadki iz restavracij			
Organski kuhinjski odpadki iz gospodinjstva (plus papirnate serviete, brisače in robčki)	11%	8%	6%
Plastika			
Plastika (brez OEEO in baterij)	2%	2%	2%
Plastična embalaža	7%	7%	5%
Sestavljena (kompozitna) embalaža - prevladuje plastika	1%	0%	1%
Steklo			
Steklo	0%	1%	0%
Steklena embalaža	2%	2%	2%
Kovine			
Kovine (brez OEEO in baterij)	1%	2%	2%
Kovinska embalaža	2%	2%	1%
Sestavljena (kompozitna) embalaža -prevladuje kovina	0%	0%	0%
Odpadki iz lesa			
Odpadki iz lesa (brez vej)	0%	0%	1%
Oblačila, tekstilije			
Oblačila, tekstilije, obutev	7%	12%	11%
Završena EEO ter baterije in akumulatorji			
Završena EEO	0%	1%	0%
Baterije in akumulatorji	0%	0%	0%
Drugi odpadki (plenice, keramika, iztrebki malih živali, ostanki gradbenega materiala ipd.)	45%	46%	53%
Ostanek po prebiranju	11%	10%	8%
skupaj sortirano v %	100%	100%	100%
skupaj sortirano v kg	**703**	**338**	**349**

[9] po Uredbi o obvezni občinski gospodarski javni službi zbiranja komunalnih odpadkov

2. Primer komunikacije iz brošure Zelene iskrice

Napotki za boljše ločevanje odpadkov.

Svetovni dan okolja je 5. junij.

World Environment Day is 5th of June.

Der Weltumwelttag ist am 5. Juni!

ODPADKE LOČUJMO
IN OHRANIMO ZELENI DNK DESTINACIJE JERUZALEM SLOVENIJA

Odpadke ločujemo zaradi našega in vašega dobrega počutja ter zaradi varovanja našega planeta in okolja:

- naši koši za odpadke so označeni z napisi za ločeno zbiranje odpadkov:

PAPIR EMBALAŽA STEKLO
MEŠANI ODPADKI
BIOLOŠKI ODPADKI

- izključimo ali zmanjšajmo uporabo plastičnih vrečk.

Naši zaposleni vam bodo z veseljem pomagali, če dvomite, kam odvreči svoje odpadke. Prosimo vas, da nevarne odpadke, kot so žarnice, baterije, zdravila in podobno, oddate naši sobarici.

LET'S SEPARATE WASTE TOGETHER
LET'S PRESERVE THE GREEN DNA OF DESTINATION JERUZALEM SLOVENIA

We separate waste for our and your well-being, as well as for the protection of our planet and the environment:

- Our waste bins are marked with signs for separate waste collection:

PAPIR PACKAGING GLASS
MIXED WASTE
BIOLOGICAL WASTE

- Let's eliminate or reduce the use of plastic bags.

Our staff will be happy to help you, if you have any doubts where to dispose your waste. Please hand in hazardous waste, such as light bulbs,

SORTIEREN WIR DEN ABFALL
BEWAHREN WIR DIE GRÜNE DNS VON DER DESTINATION JERUZALEM SLOWENIEN

Wir trennen Abfall für unser und Ihr Wohlbefinden und zum Schutz unseres Planeten und der Umwelt:

- Unsere Abfalleimer sind mit Aufschriften für die getrennte Abfallsammlung gekennzeichnet:

PAPIER VERPACKUNG GLAS
MISCHABFÄLLE BIOABFÄLLE

- Verwenden Sie keine Plastiktüten mehr oder reduzieren Sie sie.

Unsere Mitarbeiter helfen Ihnen gerne weiter, wenn Sie Zweifel haben, wo Sie Ihren Abfall entsorgen können. Bitte geben Sie gefährliche Abfälle wie Glühbirnen, Batterien, Medikamente und dergleichen bei

HOSTEL ORMOŽ
I FEEL SLOVENIA
SLOVENIA GREEN
horus
Green Key
JERUZALEM SLOVENIJA

3. Zelena košarica

Dodatna ponudba, ki promovira lokalne dobrote ter postrežbo brez plastike v trajnostni embalaži.